

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİNE İLİŞKİN GENEL BİR BAKIŞ

Dr. İlkay Abazaoğlu
Milli Eğitim Bakanlığı
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme
Genel Müdürlüğü
ilkayabazaoglu@meb.gov.tr

Osman Yıldırım
Milli Eğitim Bakanlığı
Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme
Genel Müdürlüğü
osmanyildir@gmail.com

Yılmaz Yıldızhan
Milli Eğitim Bakanlığı
Hayat Boyu Öğrenme
Genel Müdürlüğü
yyildizhan@meb.gov.tr

Özet

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden; ilkokula başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, eğitim sürecini kapsar. Milli Eğitim Bakanlığının bu ve benzeri nedenlerden dolayı, son yıllarda üzerinde durduğu önemli konulardan bir tanesi de çocukluk dönemindeki bireylere daha iyi eğitime erişim olanaklarını sunmaktır. Okul öncesi eğitime yükseköğretimin birinci öğretimin kısmının son sınıfında 2.026, ikinci öğretim son sınıfında 541, açık öğretim son sınıfında ise 3.515 öğrenci 2012 yılında öğrenimine devam etmektedir. 2011 yılında ise okul öncesi öğretim programlarında 5.345 öğrenci mezun olmuştur. KPSS sonrası okul öncesi öğretmenliğe atama bekleyen öğretmen adayı sayısı 11.513'tür. Okul öncesi öğretmenliği bölümlerinde bir öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 208'dir. Bu durum okul öncesi eğitiminin niteliği bakımından üzerinde durulmaya değer bir konudur. Nitelikli okul öncesi öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacı ile Yükseköğretim Kurumu ve Millî Eğitim Bakanlığı ortak çalışmalar planlayarak üniversitelerle işbirliğini güçlendirerek çözüm önerileri aramalıdır Ayrıca çalışmada Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programına İlişkin Bir Görüş de yer.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi, Okul öncesi öğretmenliği.

AN OVERVIEW ON THE EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Abstract

Pre-school education, from the day the child is born; Including last year until the day he started elementary school and that their intellectual and language development of children who play important roles in later life largely complete, covers the training process. For these and similar reasons the Ministry of Education, also one of the key issues on which in recent years to provide access to better educational opportunities to individuals in childhood. Higher education pre-school education in the last part of the first class of 2.026, 541 secondary education in the last year, while teaching my last class open 3.515 students in 2012 to continue his studies. In 2011, 5.345 students graduated from pre-school curriculum. KPSS after the number of teachers teaching assignment pending 11.513't preschool. Preschoolers number of students per teacher is a faculty member in the 208 section. This situation is justifiable in terms of the quality of pre-school education is an issue. Higher Education Institutions and the National Ministry of Education with the aim of developing qualified pre-school teachers must seek solutions by planning joint efforts to strengthen the cooperation with universities. In addition, a study on the Early Childhood Education Degree Program is also included Opinion.

Key Words: Pre-school, pre-school teacher

GİRİŞ

Nitelikli insan gücü için nitelikli eğitim ve öğretim kurumlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitimin niteliğini belirleyen en önemli faktörlerden biri de öğretmenlerdir. Okullarda görev yapacak öğretmenlerden beklenen davranışın, hizmet öncesinde öğretmen adaylarına kazandırılması için öğretmen eğitimi programlarında amaçlara ve öngörülen nitelik düzeyine dönük program standartlarının belirlenmesi önemlidir. Öğretmen eğitiminde program standartları, öğretmen adaylarının öğretmenlik görevleri sırasında karşılaşılabilecekleri her durumda bilinçli ve gerektiği gibi davranma, okullarda farklı bireysel özelliklere ve özgeçmişe sahip öğrencilerle çalışma ve sınıf içinde daha etkin olma gibi öğretmen yeterliklerini kapsar (Adıgüzel, 2008: 54).

Böyle bir süreçte öğretmenin uygulamaya yönelik kazanacağı becerileri ve yeterlilikleri daha etkin bir şekilde kendilerinde oluşturmalarında olumlu bir katkı sağlayacaktır. Eğitimin gelişmesi ve bireyin niteliği büyük ölçüde öğretmenin niteliğini yansıtmaktadır. Öğrencilerin nitelikleri öğretmen nitelikleriyle özdeştir. Öğretmenin niteliği eğitim sistemlerinin işleyişi ve başarıya ulaşmasında oldukça önemli rol oynamaktadır (Aydın, Şahin ve Topal, 2008: 122).

Okul Öncesi Eğitiminin Önemi

Ülkemizde okul öncesi eğitimin tanımı Milli Eğitim Temel Kanunu ile tanımlanmıştır. Bu tanıma göre; okul öncesi eğitim: “Mecburi öğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini ihtiva eden bu yaş grubundaki çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak, onları ilköğretime hazırlamak, şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak, sistemli ve elverişli bir yetiştirme ortamı sağlamak, kabiliyetlerinin gelişmesine yardım etmek amaçlarına yönelik, ilköğretim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim devresidir” şeklinde ifade edilmiştir.

“Erken çocukluk eğitimi” olarak da adlandırılan okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan, ilköğretime başladığı güne kadar geçirdiği dönemi kapsamına alan ve çocukların tüm gelişimlerini, toplumun kültürel değerleri doğrultusunda gerçekleştirmeye çalışan, duyguların gelişimini ve algılama gücünü artırarak akıl yürütme sürecinde çocuklara yardımcı olan ve yaratıcılığını geliştiren; çocukların milli, manevi, ahlaki, kültürel ve insani değerlere bağlılığını sağlayan; kendini ifade etmesine, öz denetimlerini sağlayabilmesine ve bağımsızlık kazanmasına olanak sağlayan, sistemli bir eğitim sürecidir (Yılmaz, 2003; OÖEGM, 2006). Milli Eğitim Bakanlığının bu ve benzeri nedenlerden dolayı, son yıllarda üzerinde durduğu önemli konulardan bir tanesi de çocukluk dönemindeki bireylere daha iyi eğitime erişim olanaklarını sunmaktadır.

“Doğumu izleyen ilk 6 yılın bireyin hayatındaki en önemli dönemlerden biri olduğu ve bu dönemdeki bakım ve eğitimin bireyin, gelecekte nasıl bir insan olacağını önemli oranda belirlediği fikri, günümüzde uzmanların büyük bir çoğunlukta kabul ettikleri bir görüş haline gelmiştir. Bu nedenle çocuğun bu ilk yıllarda beslenmesi ve bakımı kadar, sevgi görmesi ne kadar önemli ise, uygun çevre koşulları içinde yaşaması ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilecek şekilde eğitilmesi de o derece önemlidir.” (Oktay, 1995; Zembat ve diğ., 1994). “Çocuk, dünyaya gerekli tüm bilgi ve becerilerle gelmez. Zihinsel, bedensel, duygusal sosyal gelişme ve olgunlaşma sürecinde, çocuğa yeni deneyimler edineceği öğrenme olanakları sağlamak, çocuğun gelecekteki başarısı için önemlidir.” (Ünal, 2000).

Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Osmanlı’da kurumsal okul öncesi eğitimin ilk uygulaması olarak, Fatih Sultan Mehmet zamanında vakıflara bağlı olarak kurulan “Sıbyan Mektepleri” gösterilebilir. Sıbyan mekteplerinde, 5-6 yaş çocuklarına yazı yazma, Kur’an okuma, dua okuma gibi eğitimler verilmekteydi. II. Meşrutiyet döneminden önce bazı illerde özel ana mektepleri, Balkan savaşlarından (1912-1913) sonra ise resmi ana mektepleri açılmıştır (Akyüz, 1996).

6 Ekim 1913 yılında çıkarılan “Tedrisatı İptidaiye Kanunu Muvakkati (İlköğretim Geçici Kanunu)” 3, 4 ve 5. maddeleri ile anaokulları, ilkokulların bir basamağı sayılmış ve bu okulların yurdun her yerinde açılması hükmü getirilmiştir (Akyüz, 1996). 1915 yılında da Ana Mektepleri Nizamnamesi yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. Cumhuriyet dönemindeki ilk yasal düzenleme olarak 1923’te “Gebe Kadınların ve Emzikli Annelerin

Çalıştırılması Nizamnamesi" çıkarılmıştır (EACEA, 2010). Cumhuriyetin ilk yıllarında 38 ilde 80 kadar anaokulu bulunuyordu ve bu okullarda toplam olarak 5880 öğrenci eğitilmekteydi (Başal, 1998).

Türkiye’de okul öncesi eğitim ile ilgili önemli gelişmeler 1960 yılından sonra dikkati çekmekte ve kurumsal eğitim bakımından yavaş da olsa, kademe kademe önemli hareketlerin başladığı görülmektedir. Uygulamada istenilen seviyeye ulaşamamış olmakla birlikte, çocuğun korunmasını ve halkın eğitimi zorunlu kılan 1961 Anayasasını takip eden devrede, okul öncesi eğitimi konusunda çeşitli çalışmalar yapılmış, konu çeşitli beş yıllık kalkınma planlarında ele alınmış, ne var ki istenilen hedeflere tam olarak ulaşamamıştır (Öz, 1983; Gönen, 1990).

5-15 Ocak 1962 tarihinde toplanan Yedinci Milli Eğitim Şurası, okul öncesi eğitimin önemini etkin bir şekilde gündeme getirmiş ve bu konuda verilmesi gereken hizmeti belirlemiştir. Yedinci Millî Eğitim Şurasından sonra, 16 Haziran 1962 tarihinde ilk “Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği” yayınlanmıştır (Ural, 1986). Bu yönetmeliğin uygulanmasından sonra Türkiye’de resmi ve özel kuruluşlarca, yuva ve anaokulları yaygınlaşmış ve hizmet verilen çocuk sayılarında önemli bir artış görülmüştür (Oğuzkan ve Oral, 1983).

1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanunu” tüm öğretim kademelerini bütün olarak ele alan bir kanundur. Bu kanunun 17. maddesinde “Millî eğitim amaçları yalnız resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, aynı zamanda evde, çevrede, iş yerinde, her yerde ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır” denilerek “Her yerde eğitim” ilkesi vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu kanunda okul öncesi eğitim zorunlu öğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimi olarak ele alınmış, amaç ve görevleri açıkça belirtilmiştir (Bilir ve ark., 1998).

1977 yılında ise İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde bir “Okul Öncesi Şubesi” kurulmuş; öncelikle ilkokullar bünyesinde anasınıfları açılması, okul öncesi için öğretmen yetiştirilmesi ve gerekli araç-gereç hazırlanması çalışmaları hızlandırılmıştır. 1980 yılından itibaren ise, gerek anaokulları gerekse anasınıfları açısından genelde bir artış gözlenmiştir. Ülkemizde, okul öncesi eğitim için hizmet veren kurumlar bir süre Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının denetimi altında olmuştur. Bu kurumlar, ilkokula bağlı olarak açılan hazırlık sınıfları, resmi bağımsız anaokulları, özel kişi ve kuruluşlar tarafından açılan özel anaokulları, kız meslek liseleri, kız teknik yüksek öğretmen okulları ve üniversitelerin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümlerine bağlı olarak açılan uygulama anaokulları, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından açılan ve 0-6 yaş arasında korunmaya muhtaç çocukların bakım ve eğitimi üstlenen çocuk bakım yurtları, Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve benzeri sosyal yardım kurumlarının açtıkları yatılı ve gündüzlü bakım evi ve yuvalar ile kamu ve özel işyerlerinin kendi personelinin çocukları için açmış olduğu kreş ve yuvalardır (Oktay, 1983; Gönen, 1990).

1989 yılında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı yerine Başbakanlığa bağlanmıştır (Özbey, 1989). 1992 yılına kadar, Millî Eğitim Bakanlığı’nda, Okul öncesi Eğitim Hizmetleri; İlköğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü ile Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığınca yürütülmüştür. 1992 yılında Millî Eğitim Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri hakkındaki 3797 sayılı kanunla, Merkez Teşkilatı bünyesinde yeni bir birim olarak “Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü” kurulmuştur (Bilir ve ark., 1998).

1992-1993 öğretim yılında okul öncesi eğitimdeki öğrenci sayısı 134.465, öğretmen sayısı ise 8.855’tir (Akkutay, 1993). 1999-2000 eğitim-öğretim yılı içinde Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde okul öncesi eğitim kurumu olarak 506 anaokulu, 7.717 anasınıfı, 348 uygulama sınıfı, 923 Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı kurumlar ile 657-191. maddeye göre açılan 388 adet kurum bulunmaktaydı. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde 2000 yılı içinde okul öncesi eğitim kurumu olarak 68 anaokulu, 533 anasınıfı ile 5 çocuk kulübü ve 2 uygulama sınıfı açılmıştır (MEB, 2000).

Cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılından 2012 yılına kadar geçen sürede, okul öncesi eğitimden yararlanan çocuk sayısı, okul öncesi eğitim veren kurumların sayısı ve kurumlarda istihdam edilen öğretmen sayısında yıllara göre gittikçe artan bir sayısal gelişme olmuştur. Okul öncesi eğitim 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 22. maddesi ile zorunlu eğitim kapsamı dışında tutulmuştur. Bunun sonucunda da okul öncesi eğitimden büyük bir kesim yararlanamamakta, öğrenmenin en hızlı olduğu dönemde alınması gereken ve

çocuğun ilerideki yaşamı için büyük önem teşkil eden okul öncesi eğitimden okul öncesi çağ çocuklarının büyük çoğunluğu yoksun kalmaktadır. Öncelikle ülkemizde okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınarak ve bu çağ çocuklarının tümünün yaşamlarının en önemli eğitim diliminden yararlanmalarının sağlanmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programına İlişkin Bir Görüş

Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV, 2012)'in okul öncesi öğretmenliği lisans programına ilişkin Yükseköğretim Kurumuna ve 13 Nisan 2012 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığına sunulan görüş ve önerilere ilişkin değerlendirmeler bu çalışmaya dâhil edilmiştir. Çalışma kapsamında, Boğaziçi, Hacettepe, Gazi, Ankara, Başkent ve Maltepe Üniversitesi öğretim elemanlarının görüşleri ele alınmıştır. 18 eğitim fakültesinden gelen görüşlerden yola çıkılarak beş bölümden oluşan bir rapor hazırlanmıştır. Bu raporun değerlendirmesi aşağıda yer almaktadır.

1. Fakülte Okul İşbirliği;

- Okullarda uygulama öğretmenlerinin dersleri izlemedikleri ve izleseler bile geri bildirim vermedikleri, bununda aday öğretmenlerde ciddi pedagojik sorunlar meydana getirdiği belirtilerek, öğretmen adaylarına yönelik rehberlik çalışmalarının sıkı takip edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.
- Uygulama öğretmenlerinin motivasyonlarında eksiklik olduğu, bunun nedenleri arasında maddi ve mesleki tatminin eksikliği belirtiliyor. Uygulama öğretmenlerinin 6 aday öğretmen için ek ders alabildikleri belirtilerek, en az 30 aday öğretmene rehberlik yapanların yönetici olabilmesi kriterinin getirilmesinin motivasyonu artırabileceği vurgulanmaktadır.
- Uygulama okullarının kalitesinin düşük olduğu ve uygulama okulu sıkıntısının bulunduğu ifade edilerek, yeni uygulama okullarının kurulması ve materyaller bakımından kaynakların eksiksiz olması gerektiği söylenmektedir. Ayrıca farklı uygulama örneklerinin görebileceği çeşitli okul deneyimlerine de gereksinim olduğu belirtilmektedir.

2. Üniversiteler Arasında Uygulama Farklılıkları;

- Okul öncesi lisans programının büyük ölçüde aynı olduğu fakat programlardaki paralellığın, programların işleniş ve içeriklerinin aynı olması sonucunu doğurmadığı belirtilmektedir. Bunun sebebi olarak üniversiteler arasında öğrenci profillerinin farklı olması gösterilmektedir. Bunun çözümü olarak akreditasyon çalışmalarının ivedi olarak tamamlanması istenmektedir.

3. Üniversitelerdeki Öğretim Elemanları;

- Üniversitelerde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısındaki farklılıktan bahsedilmektedir. Bu oranın Hacettepe için 22, Marmara için 40, Boğaziçi için 28 ve Karadeniz Teknik için 46 olduğu vurgulanmaktadır.
- Yeterli sayıda öğretim elemanı olmayan bölümlerin olduğu, bu sebepten dolayı öğretim elemanlarının ders yoğunluğu ve öğrenci sayısındaki fazlalıktan dolayı uygulama boyutunda izleme yapılmadığı, genelde uygulama derslerinde öğrencileri izleme görevinin araştırma görevlilerine verildiği belirtilmektedir. Bu durumda yeterli öğretim elemanı olmayan bölümlerin kapatılması istenmektedir.
- Öğretim elemanlarının sınıf deneyimlerinin az olduğu söylenerek öğretim elemanı olacak bir kişinin en az 3 yıl okul deneyimine sahip olması gerektiği ifade edilmektedir. Uygulama derslerini de anaokullarında 1 yıl süre ile deneyim kazanan araştırma görevlilerince yürütmesi önerilmektedir.
- Bu alanda yer alan ikinci öğretim programlarının genelde öğretim elemanı az olan üniversitelerde olduğu ve kapatılması gerektiği belirtilerek, uzaktan eğitim modeli ve açık öğretim ile de bu eğitimin verilemeyeceği söylenmektedir. Yüz yüze eğitimin nitelikli öğretmen yetiştirme ve geliştirmede daha verimli olduğu ifade edilmektedir.
- Aday öğretmenlerinin uygulama derslerine yönelik ölçme değerlendirme kriterlerinin oluşturulması gerektiği değinilen diğer bir konudur.

4. Öğretmen Adayları;

- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği hakkındaki duygu, düşünce, öğretmen olma istekleri ve öğretmenliği algılama biçimlerinin de araştırılması gerektiği, bunların nitelik ve yeterliliği etkilediği vurgulanarak, öğretmen adaylarının yetersiz olduğu ifade edilmektedir.

5. Öğretmen Yetiştirme Programları;

- Programlarda öğretmen yetiştirmenin dört temel boyutta olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bunlar;
  - Alan Bilgisi,
  - Öğretmenlik Meslek Bilgisi,
  - Öğretmenlik Uygulaması ve

- Genel Kültür Dersleridir.
- Mevcut derslerin içinde; sınıf yönetimi, aile eğitimi, materyal geliştirme, oyun ve özel eğitim gibi derslerin uygulamasının da olması gerektiği söylenmektedir.
- Eğitim fakülteleri arasında bir uyum ve standardın oluşturulması, ayrıca fakültelerde uygulama dersleri için uygulama yeterliliği olan koordinatör öğretim elemanlarının belirlenmesi ve koordinatör öğretim elemanları tarafından fakülteler ve fakülte öğretim elemanları arasında iletişimin sağlanması konusu önemsenmektedir.
- Öğretmen adaylarına uygulama dersleri için farklı yaşam alanlarında uygulama imkânı sunulması (köy okulları, kaynaştırma sınıfları ve birleştirilmiş sınıflar gibi) ve bunun gerçekleştirilmesi için üniversite imkânlarının artırılması istenmektedir.
- Okul uygulama dersi süresinin en az 1 dönem ya da 1 eğitim öğretim yılı olması talep edilmektedir. Ayrıca öğretim elemanları görüşleri çerçevesinde erken çocukluk dönemi ve gelişim öğrenme psikolojisi gibi derslerin okul öncesi öğretmenliği lisans programına dâhil edilmesi istenmektedir.

YÖNTEM

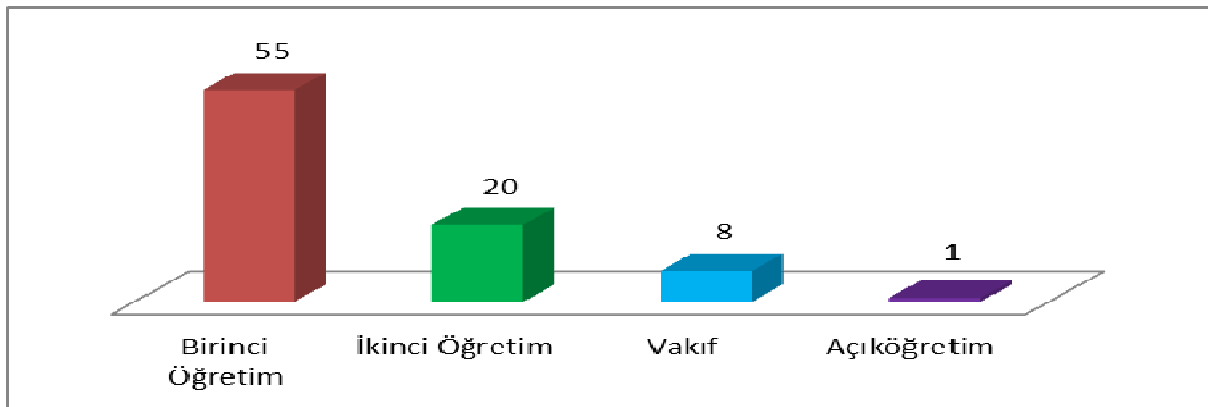
Betimsel tarama modelindeki bu çalışmada üniversitelerin okul öncesi eğitimi programlarının ve Millî Eğitim Bakanlığı'nda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin profilini ortaya koymak amacı ile sayısal veriler kullanılarak bir durum analizi yapılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini okul öncesi öğretmenliği bölümünde görev yapan öğretim elemanları, okuyan öğrenciler ve Millî Eğitim Bakanlığında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır.

Araştırma, durum analizine ve betimsel nitelikli tarama modeline uygun olarak düzenlenmiştir. Farklı cinsiyet, yaş, kıdem ve eğitim durumları gibi değişkenlere göre karşılaştırmalar yapılması nedeniyle tarama modellerinden kesit alma ve yine araştırmanın sürekli değişkenleri arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik olduğu için de ilişkisel tarama yaklaşımları benimsenmiştir (Çepni, 2010).

Araştırmada veriler MEB İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü verileri ve bu konuyla ilgili yapılan araştırmalardan elde edilen veriler kullanılmıştır. Ayrıca ÖSYM 2012 istatistiklerinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler frekans ve yüzde dağılımlarına göre analiz edilmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında okul öncesi öğretim programlarına yönelik ve Millî Eğitim Bakanlığının okul öncesi öğretmenliğinde daha nitelikli öğretmen profilini ortaya koyması amacı ile geliştirilebilecek yeni politikalara ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

BULGULAR

Okul öncesi öğretmenleri üniversitelerin eğitim fakültelerinin "Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği" bölümlerinde yetiştirilmektedir. Yükseköğretime Geçiş Sınavı'nda okul öncesi öğretmenliği lisans programlarına YGS-5 puanı ile öğrenci alınmaktadır. Ülkemizde okul öncesi öğretmenliği program türleri ve sayısı Şekil 1'de gösterilmiştir.

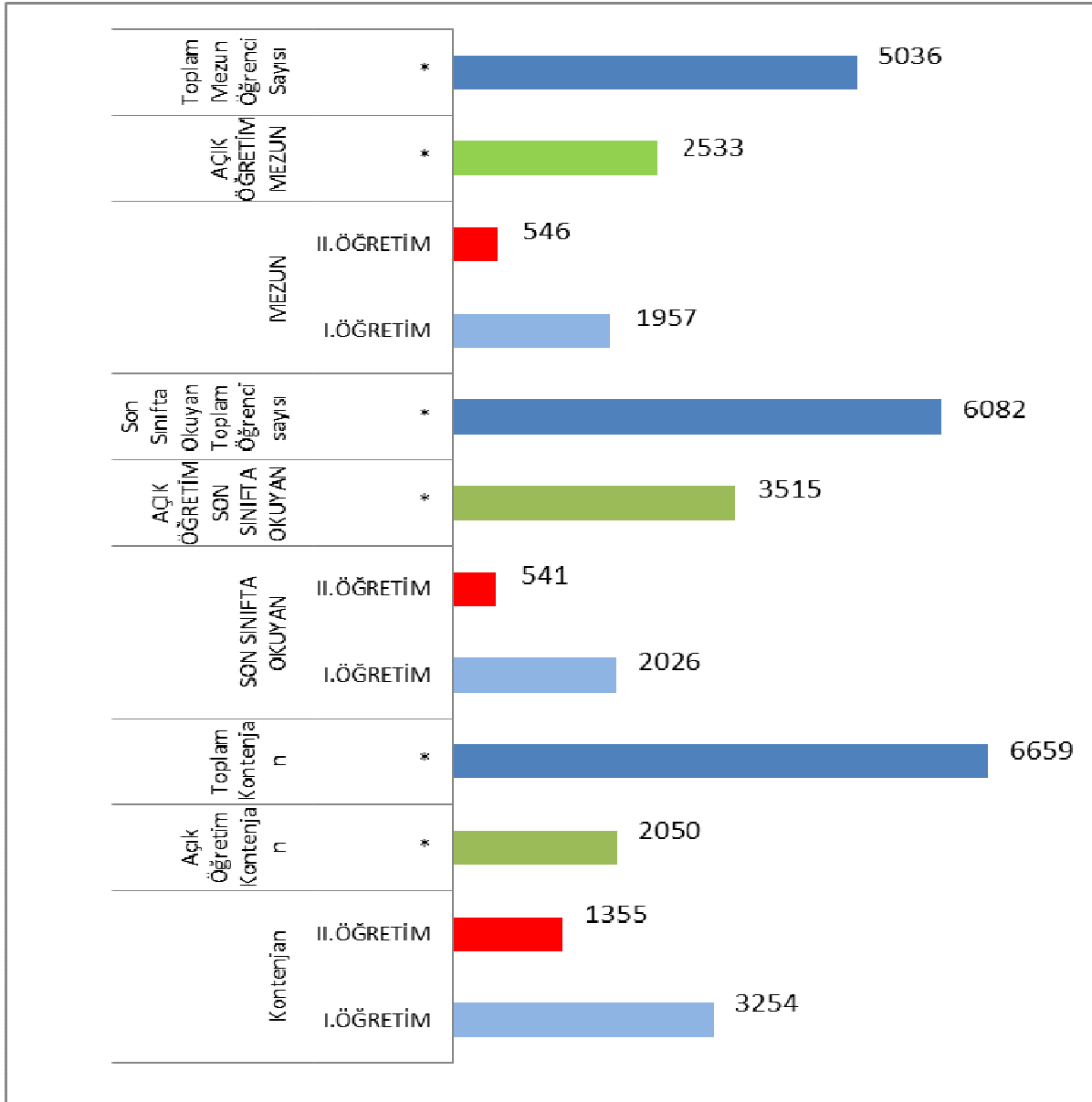

Şekil 1: Eğitim Fakültelerindeki Okul Öncesi Öğretmenliği Öğretim Programları Türleri

Not: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Öğretmenlik Programına Yükseköğretim Genel Kurulu'nun 21/03/2012 tarih ve 12 sayılı kararı gereği 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren öğrenci alınmamaktadır.

2012 yılı itibari ile ülkemizde Okul Öncesi Öğretmenliği bölümlerinin 55'i devlet, 8'i vakıf olmak üzere toplam 63 üniversitenin eğitim fakültesinde yer almaktadır. Ayrıca Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim fakültesinde de bir adet Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü bulunmaktadır. Eğitim fakültelerinin 20'sinde aynı zaman da ikinci öğretim programlarında Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü yer almaktadır (Şekil 1).

2010 – 2011 öğretim yılında üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği program türlerinde okuyan ve mezun olan öğrenci sayıları Şekil 2'de yer almaktadır.

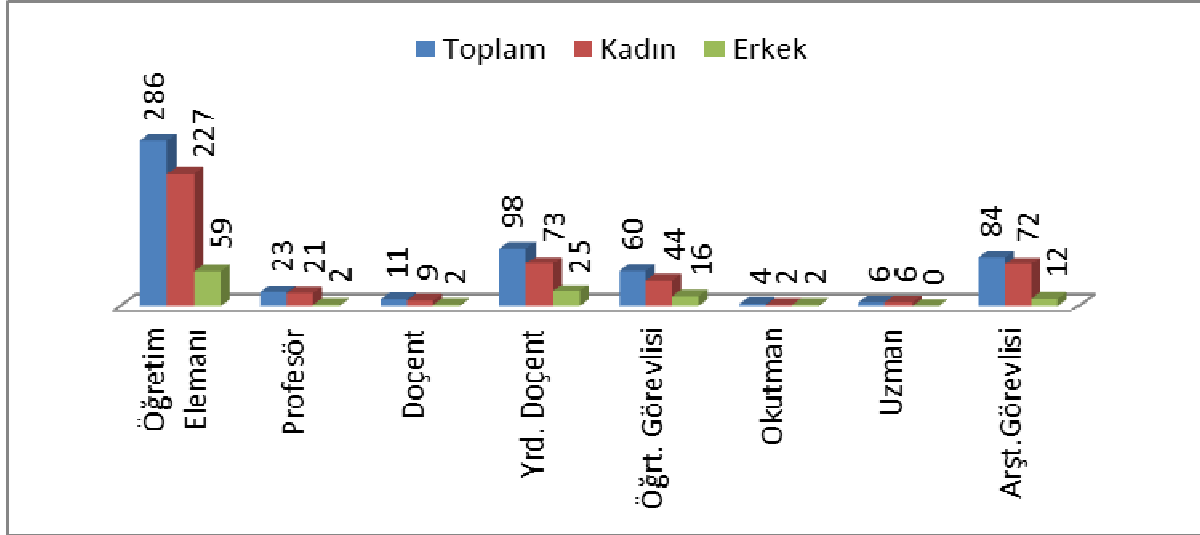

Şekil 2. 2010-2011 Yılı Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Öğretim Türlerine Göre Dağılımı

2010-2011 öğretim yılı okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin öğretim türlerine göre dağılımı incelendiğinde Açık Öğretim Fakültesi kontenjanının 2.050, son sınıfta okuyan 3.515 ve mezun sayılarının 2.533

olduğu görülmektedir. 2011 yılında Açık Öğretim Fakültesinde mezun olan öğrenci sayısı diğer fakültelerde mezun olan öğrencilerin %50'si kadardır (Şekil 2).

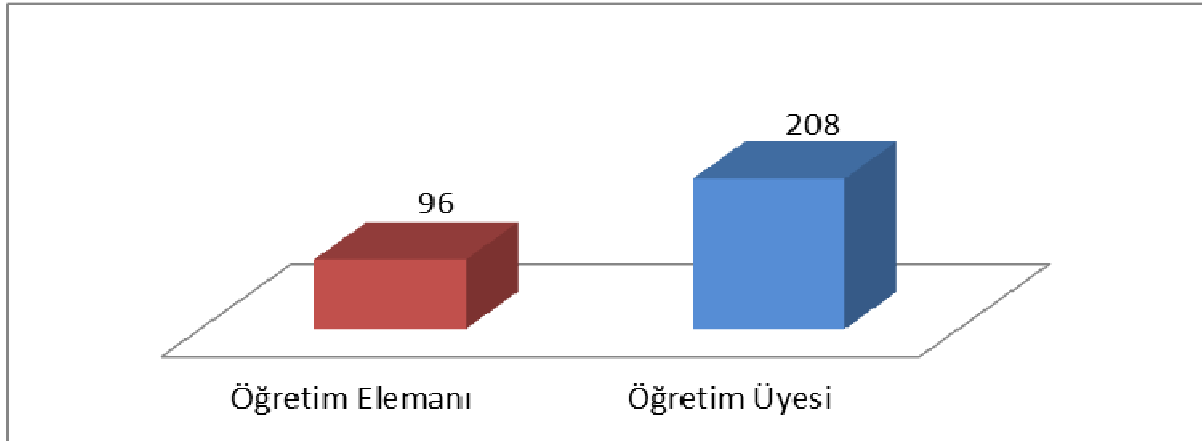
2010 – 2011 öğretim yılında üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği programlarında görev yapan öğretim elemanı ve öğretim üyesi sayıları Şekil 3'te yer almaktadır.

Şekil 3: 2010-2011 Eğitim Öğretim Yılı Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü Öğretim Elemanı Sayısı

2010-2011 eğitim öğretim yılı eğitim fakülteleri okul öncesi bölümü öğretim elemanı kadrolarında toplam 286 öğretim elemanı bulunmaktadır. Öğretim elemanlarının 23'ü profesör, 11'i doçent ve 98'i yardımcı doçenttir. Okul öncesi öğretmenliği bölümü öğretim elemanı kadrosunun %79,37'si kadın öğretim elemanlarından oluşmaktadır (Şekil 3).

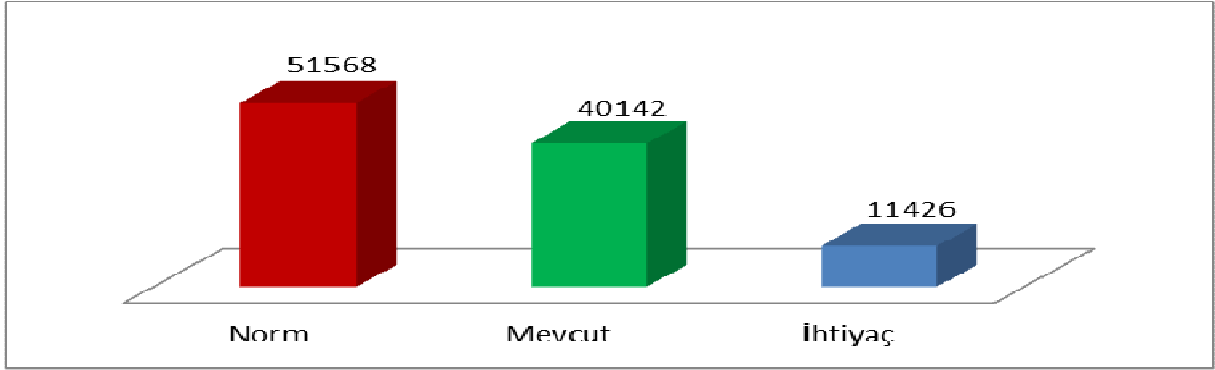
2010 – 2011 öğretim yılında üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği program türlerinde öğretim elemanı ve öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayıları Şekil 4'de yer almaktadır.

Şekil 4: Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümlerinde Öğretim Elemanı Başına Düşen Öğrenci Sayısı

2010 – 2011 öğretim yılında okul öncesi öğretmenliği bölümlerinde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 96'dır. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı ise 208'dir. Bu durum okul öncesi eğitiminin niteliği bakımından üzerinde durulmaya değer veriler sunmaktadır (Şekil 4).

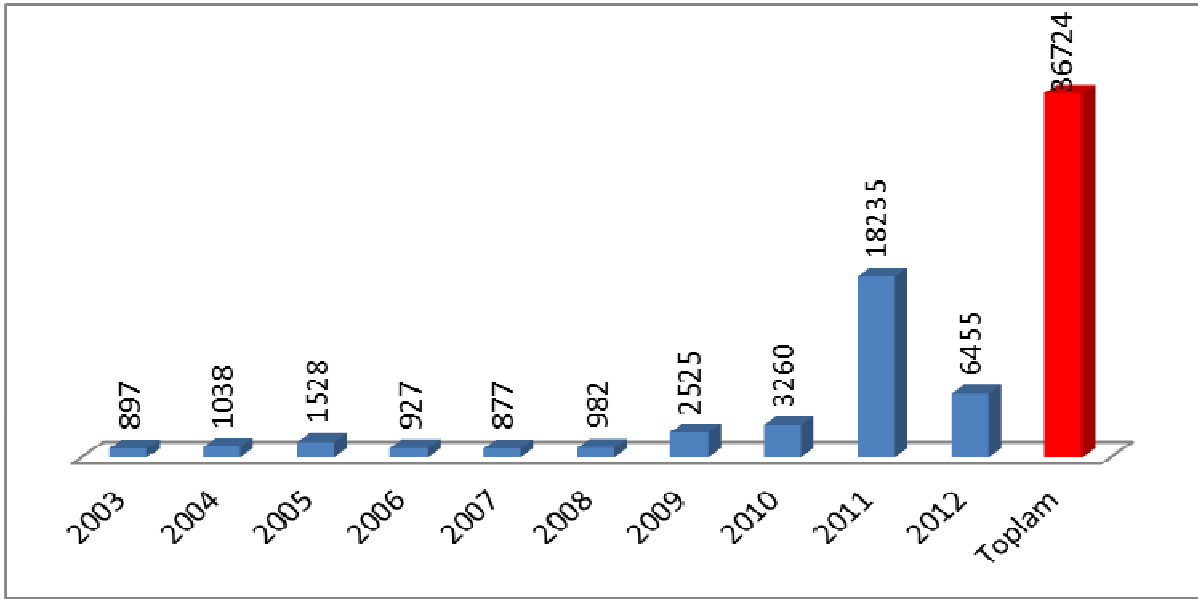
Milli Eğitim Bakanlığının okul öncesi öğretmenlerine ilişkin norm, mevcut ve ihtiyaç sayıları Şekil 5'te yer almaktadır.

Şekil 5: Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Öğretmenlerine İlişkin Sayısal Dağılımı

Milli Eğitim Bakanlığında istihdam edilen okul öncesi öğretmeni sayısı 40.142'dir. Bakanlığın norma esas kadro sayısı 51.568'dir. Okul öncesi öğretmenliği için Bakanlığın açık kadro sayısı 11.426'dır (Şekil 5).

Milli Eğitim Bakanlığının 2003 - 2012 yılları arasında okul öncesi öğretmenliğine yapmış olduğu atamaların yıllara göre dağılımı Şekil 6'da yer almaktadır.

Şekil 6: 2003-2012 Yılları Arasında Okul Öncesi Öğretmenliğine Yapılan Atamaların Yıllara Göre Dağılımı

Okul öncesi öğretmenliği branşına son 10 yılda toplam 36.724 öğretmen atanmıştır. Bu sayının 18.235'i yalnızca 2011 yılında gerçekleştirilmiştir. 2011 yılında yapılan atama sayısına sözleşmeli iken kadroya geçirilen öğretmenler de dâhil edilmiştir. Son 10 yılda gerçekleşen atama sayısı mevcut okul öncesi öğretmen kadrosunun %79'unu oluşturmaktadır (Şekil 6).

Milli Eğitim Bakanlığının 2011 - 2012 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitim ile ilgili istatistiksel veriler Tablo 1'de yer almaktadır.

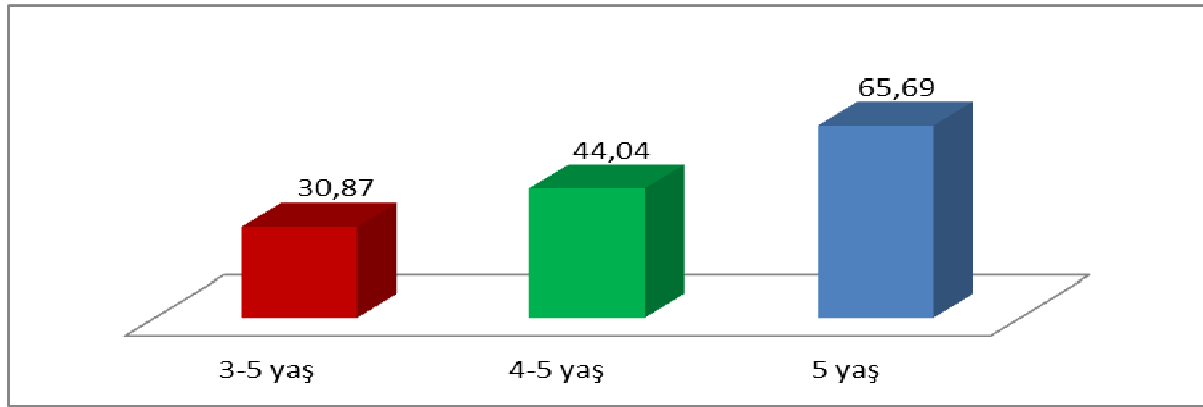

Tablo 1. 2011-2012 Eğitim-Öğretim Yılı Okul Öncesi Resmi ve Özel Kurum, Şube, Derslik, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (03.05.2012)

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Kurum Sayısı	Derslik Sayısı	Şube Sayısı	Şube Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
55.883	1.169.556	28.625	48.802	61.937	18,88	20,92

Tablo 1’de yer alan 2011 - 2012 Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, okul öncesi eğitimi kurum sayısı 28.625 ve derslik sayısı 48.802’dir. Okul öncesi eğitimde şube başına düşen öğrenci sayısı ise ortalama 18,88’dir. Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmen sayısı 55.883 olup, bu sayınının 40.142’si Bakanlığın kadrolu öğretmenlerinden oluşmaktadır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise yaklaşık 21’dir (İ.K.G.M. Mart 2012).

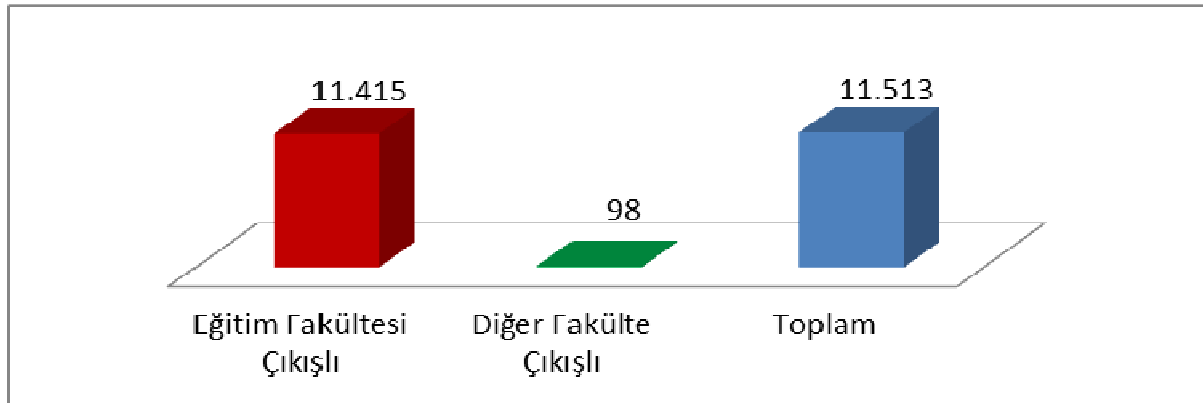
2011 - 2012 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitimin yaş gruplarına göre okullaşma oranı Şekil 7’de yer almaktadır.

Şekil 7: 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılı Okul Öncesi Yaş Gruplarına Göre Okullaşma Oranları (%)

2011-2012 eğitim öğretim yılında okullaşma oranı 5 yaş grubu için %65,69, 4-5 yaş grubu için %44,4 ve 3-5 yaş grubu için ise %30,87’dir (Şekil 7).

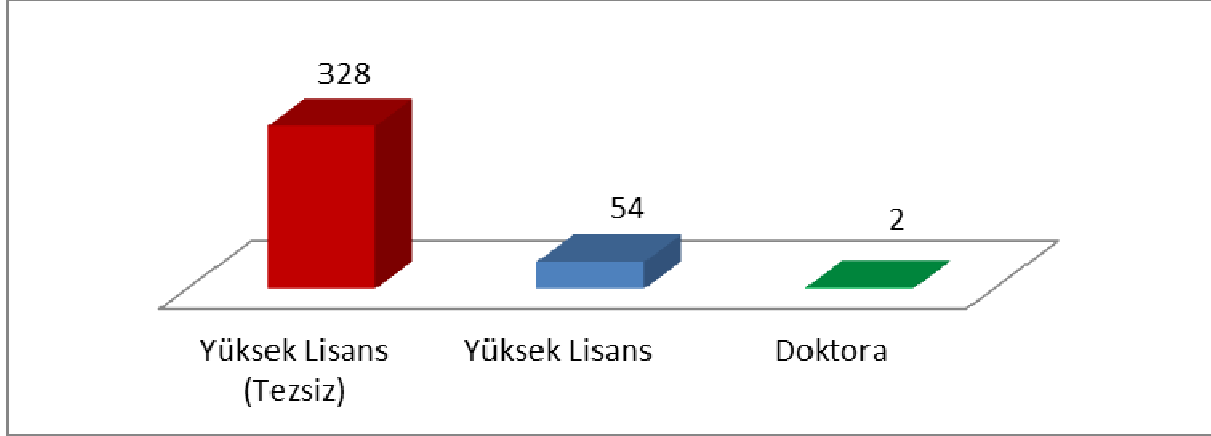
2012 yılı KPSS havuzunda okul öncesi öğretmenliği için bekleyen öğretmen adaylarının mezun oldukları fakültele dağılımları Şekil 8’de yer almaktadır.

Şekil 8: 2012 Yılı Okul Öncesi Öğretmenliği KPSS Havuzu Dağılımı

2012 KPSS sonuçlarına göre, atanmayı bekleyen okul öncesi öğretmen adaylarının 11.513'ü eğitim fakültelerinden, 98'i ise diğer fakültelerden çıkmıştır (Şekil 8).

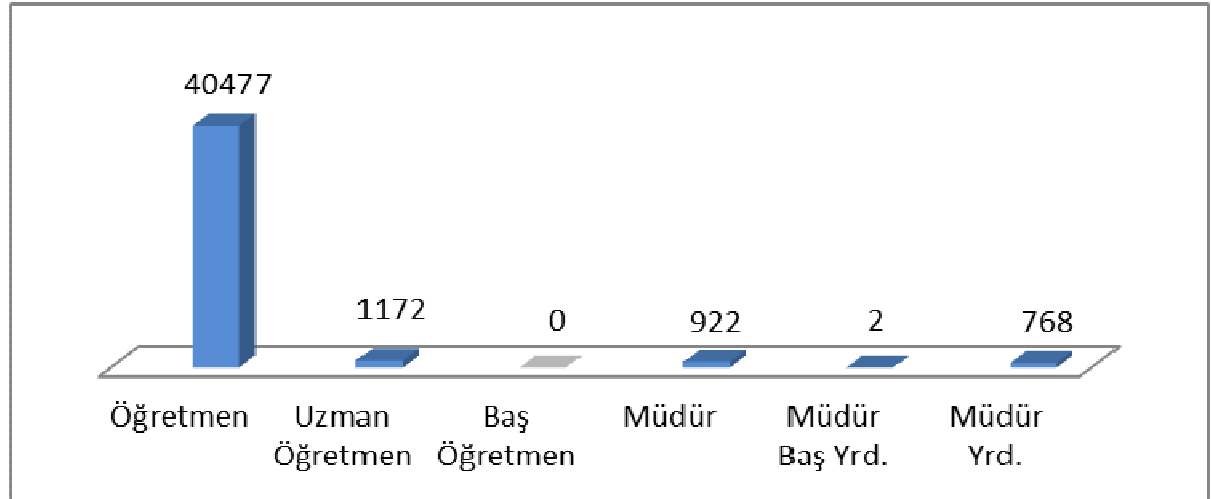
2010 – 2011 öğretim yılında üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği program türlerinde yüksek lisans ve doktora eğitimi yapan öğrenci sayıları Şekil 9'da yer almaktadır.

Şekil 9: 2010-2011 Yılı Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünde Yüksek Lisans (Tezli-Tezsiz) ve Doktora Yapan Öğrencilerin Dağılımı

2011 yılı verilerine göre, okul öncesi öğretmenlerinin 328 tezsiz yüksek lisans, 54'ü tezli yüksek lisans, 2 öğretmen ise doktora yapmaktadır (Şekil 9).

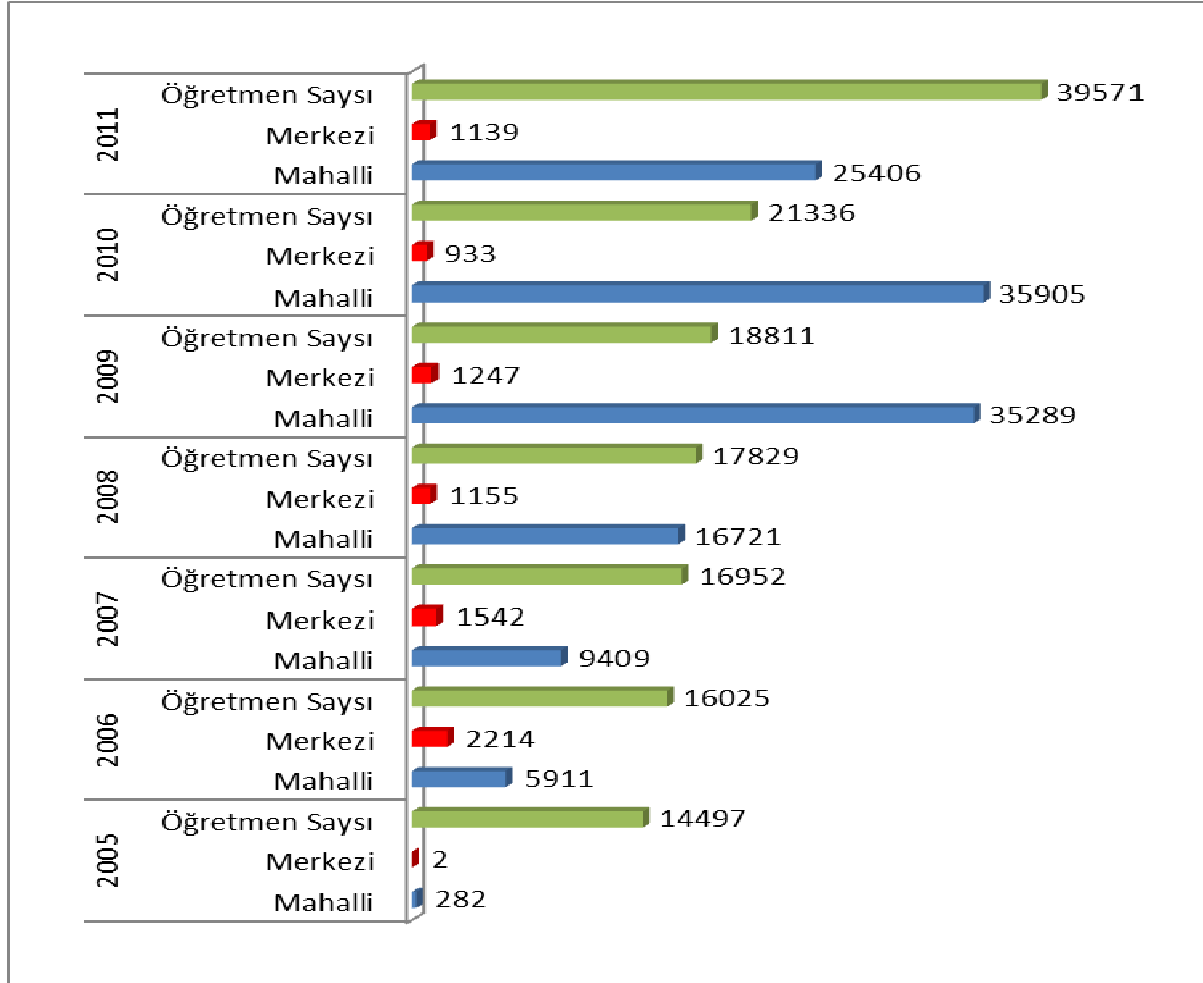
Milli Eğitim Bakanlığının 2011 - 2012 eğitim öğretim yılı verilerine göre bakanlıkta görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin görev ve kariyer basamaklarına göre sayısal dağılımı Şekil 10'da yer almaktadır.

Şekil 10: Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kariyer Basamaklarına ve Yöneticiliklerine Göre Dağılımı

2012 yılı Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, okul öncesi öğretmenlerinin 1172'si uzman öğretmen iken 922'si Müdür ve 770 tanesi ise müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır (Şekil 10).

Milli Eğitim Bakanlığının 2005 - 2011 yılları arasında bakanlıkta görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi ve mesleki gelişim imkânlarından yararlanan öğretmen sayıları Şekil 11'de verilmektedir.

Şekil 11. 2005-2011 Yılları Arasında Hizmet İçi Eğitim İmkânlarından Yararlanan Okul Öncesi Öğretmenlerin Dağılımı

2005-2011 yılları arasında hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan okul öncesi öğretmenlerinin yıllara göre dağılımı incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mahalli hizmet içi eğitimlere katıldığı görülmektedir. Bu durumun en önemli nedeni mahalli hizmet içi eğitimin zorunluluk arz etmesi ve öğretmenin dersi aksatmadan dersin dışında dersi aksatmadan yapılmış olmasıdır (Şekil 11).

SONUÇ

Kişiliğin temelini atıldığı kritik bir dönem olarak adlandırılan okul öncesi verilen eğitimin, tüm eğitim kademelerini, hatta tüm yaşamı etkilediği düşünüldüğünde bu dönemde verilen eğitim ve bu eğitimi verecek olan okul öncesi öğretmenlerin yetiştirilmesinin önemi bir kat daha artmaktadır.

Okul öncesi eğitimin sorgulandığı şu günlerde okul öncesi öğretmenliği bölümünün 55'i devlet, 8'i vakıf olmak üzere toplam 63 üniversitenin eğitim fakültesinin yanı sıra 1'de Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde yer almaktadır. Eğitim fakültelerinin 20'sinde aynı zaman da ikinci öğretim de yapılmaktadır. Fakat Yükseköğretim Kurumunun 21.03.2012 ve 05.04.2012 tarihli kararları çerçevesinde Açık Öğretim Fakültesi Öğretmenlik ve eğitim fakültelerinin ikinci öğretimlerinin programına öğrenci alınmayacağı hükmü getirilmiştir. 2010-2011 yılı okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan öğrencilerin öğretim türlerine göre dağılımı incelendiğinde Açık Öğretim Fakültesinde mezun olan öğrenci sayısı diğer fakültelerde mezun olan öğrencilerin %50 'si kadar olduğu görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenliği bölümlerinde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı ise 96'dır. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı ise 208'dir. Bu durum okul öncesi eğitiminin niteliği bakımından üzerinde durulması gereken bir durumdur.

Son 10 yılda gerçekleşen okul öncesi öğretmeni atama sayısı mevcut okul öncesi öğretmen kadrosunun %79'unu oluşturmaktadır.

2011 yılı ÖSYM verilerine göre, okul öncesi öğretmenlerinin 328 tezsiz yüksek lisans, 54'ü tezli yüksek lisans, yalnızca 2 öğretmen ise doktora yapmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığında çalışan okul öncesi öğretmenlerinin 1.172'si uzman öğretmen iken 922'si müdür ve 770 tanesi ise müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

2011-2012 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 5 yaş grubu için %66, 4-5 yaş grubu için %44 ve 3-5 yaş grubu için ise %31'dir.

Okulöncesi eğitim, nicelik olarak artarken sunulan hizmetin kalitesi göz ardı edilmemeli ve çocuk gelişimi ve eğitimi alanında edinilen yeni bilgiler ışığında değişmeli ve gelişmelidir (Erkan, 2002). Öğretmenlerin bu yeni bilimsel ve teknolojik gelişmelerden haberdar olmaları için öğretmenlere belirli dönemlerde ve sürekli olarak hizmet içi eğitimler verilmelidir (Derman ve Başal, 2010).

Hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılan okul öncesi öğretmenlerinin yıllara göre dağılımı incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun mahalli hizmet içi eğitimlere katıldığı görülmektedir. Bu durumun en önemli nedeni mahalli hizmet içi eğitimin zorunluluk arz etmesi ve öğretmenin dersi aksatmadan devam etmesidir.

Okul öncesi eğitim, nicelik olarak artarken sunulan hizmetin kalitesi göz ardı edilmemeli ve çocuk gelişimi ve eğitimi alanında edinilen yeni bilgilerin ışığında değişmeli ve gelişmelidir (Erkan, 2002). Öğretmenlerin bu yeni bilimsel ve teknolojik gelişmelerden haberdar olmaları için öğretmenlere belirli dönemlerde ve sürekli olarak hizmet içi eğitimler planlanmalı ve verilmelidir.

Nitelikli okul öncesi öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacı ile Yükseköğretim Kurumu ve Millî Eğitim Bakanlığı ortak çalışmalar planlayarak üniversitelerle işbirliğini güçlendirmeli ve çözüm önerileri aramalıdır.

Okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınarak ve bu çağ çocuklarının tümünün yaşamlarının en önemli eğitim diliminden yararlanmalarını sağlamak amacı ile çalışmalara hız verilmelidir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, A. (2008). Eğitim fakültelerinde öğretmen eğitimi program standartlarının gerçekleştirme düzeyi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV), (2012). AÇEV'in Millî Eğitim Bakanlığına 13 Nisan 2012 tarihinde göndermiş olduğu rapor.

Akkutay, Ü. (1993). "Cumhuriyet Döneminde Eğitimin Gelişmesine Genel Bir Bakış", Eğitim Dergisi, 6, 71-75.

Akyüz, Y. (1996). "Anaokullarının Türkiye'de Kurulu ve Gelişim Tarihçesi", Millî Eğitim Dergisi, Sayı: 132.

Akyüz, Y. (2004). Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000 - M.S. 2004, 9. Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Aydın, R., Şahin, H. ve Topal, T. (2008). Türkiye’de ilköğretime sınıf öğretmeni yetiştirmede nitelik arayışları. TSA, 12(2), 119-142.

Başal, H. A. (1998). Okul Öncesi Eğitime Giriş, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.

Bilir, Ş., Arı, M., Gönen, M., Üstün, E. ve Pekçağlayan, N. (1998). Okulöncesi Eğitimcisinin Rehber Kitabı, Ankara: Aşama Ltd. Şti.

Çepni, S. (2010). “Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş”. 5.Baskı, Trabzon.

Derman, M.T. ve Başal, H.A. (2010). “Cumhuriyetin İlanından Günümüze Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretimde Niceliksel ve Niteliksel Gelişmeler”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research Volume 3 / 11 Spring 2010.

EACEA (2010). Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi.

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/TR_TR.pdf

Gönen, M. (1990). “Çocuğun Gelişmesinde Okulöncesi Eğitimin Önemi”, Okulöncesi Eğitim Dergisi, 39, 6–10.

MEB (2000). 2001 Yılı Başında Milli Eğitim, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

MEB (2007). Türkiye Eğitim İstatistikleri 2005–2006. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

MEB (2009). Türkiye Eğitim İstatistikleri 2008–2009. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Ünal, S. (2000). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yöneticilerin Kişilik Özellikleri İle Toplam Kalite Yönetimi İlişkisi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Oktay, A. (1983). “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü”, Eğitim ve Bilim Dergisi, 7 (42), 3-7.

Oktay, A. (1995). “Erken Çocukluk Eğitiminin Türk Eğitim Sistemi İçindeki Yeri ve Önemi”. İstanbul: Erken Çocukluk Eğitiminin Önemi Sempozyum Raporu.

OÖEGM (2006). Okul Öncesi Eğitimde Tarihsel Gelişim. <http://oogm.meb.gov.tr/mudurluk/tarihce.htm>.

Öz, F. (1983). “Okulöncesi Eğitim”, Cumhuriyet Döneminde Eğitim, (Ed.: H. Sağlam), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

ÖSYM (2012). 2011-2012 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri. <http://www.osym.gov.tr>

Özbey, K. (1989). Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Kuruluşlarında Okul öncesi Eğitimi Çalışmaları, 6. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, s. 19-22, İstanbul.

Ural, M. (1986). Ülkemizde Okulöncesi Eğitimin Yeri ve Önemi, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Yılmaz, N. (2003). “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim”, (Ed.: Müzeyyen Sevinç), Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, 12-17. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Zembat, R., Güven, Y., Önder, A., Fathi, L. (1994). “İstanbul’daki Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlarla İlgili Bir Durum Tespit Araştırması”. İstanbul: YA–PA Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri 10, YA-PA Yayınları. S.111.